

Kraftoverføring • Rammer • Effektivitet

Informasjon fra Norges vassdrags- og energiverk

NVE bestemmer hvilke priser energiverkene kan ta for å overføre kraften fra produksjonen, gjennom linjenettet og fram til forbrukerne. NVE har med virkning fra 1997 laget nye regler som vil få stor betydning for overføringsprisene framover. I dette nyhetsbrevet blir bakgrunnen for de nye reglene samt konsekvensene for strømkundene beskrevet.

Nye regler fra og med 1997

Det er et betydelig potensiale for effektivisering og kostnadsreduksjoner knyttet til kraftoverføring. De årlige kostnader på ca 15 milliarder kroner betales i dag av strømkundene gjennom nettleiedelen av strømrregningen.

Fra og med 1997 fastsetter NVE rammer for hva hvert enkelt energiverk har lov til å ha i samlede inntekter fra overføring av kraft. Dette betyr at energiverket ikke lenger står fritt til å justere nettleien slik at den dekker alle kostnadene deres. Energiverkenes nye rammer utgjør dermed en begrensning for hvor høye kostnadene og prisene kan være i nettvirksomheten.

Dersom de faktiske nettleieinntektene blir høyere enn det som er fastsatt, skal denne merinntekten betales tilbake til kundene. NVE

gjennomgår årlig energiverkenes regnskaper for å sikre at denne tilbakebetalingen faktisk finner sted.

De nye reglene setter også grenser for hvilke overskudd som tillates. I 1997 er det ikke tillatt med overskudd som gir en avkastning høyere enn 15,3 prosent av bokført kapital. Det er også fastsatt grenser for minimumsoverskudd. Et minimum av overskudd vil være nødvendig for at energiverket - uansett effektivitet - skal kunne tilby overføring av kraft med tilfredsstillende kvalitet.

Hvorfor nye regler?

Fra energiloven kom i 1991 og fram til og med 1996 har energiverkene fastsatt nettleien slik at alle kostnadene ble dekket fullt ut. Inntekter utover faktiske kostnader, inkludert et normalt overskudd, måtte energiverket betale tilbake til kundene. NVE har kontrollert at energiverkene ikke har hatt for store overskudd på bekostning av kunden. NVEs regler fram til 1997 har hatt svakheter. Den grunnleggende svakheten var at økte kostnader automatisk kunne dekkes ved å øke nettleien. Det er grunn til å anta at energiverkenes kost-

nader og dermed nettleien over tid er blitt unødvendig høy.

 NVE vil gjennom nye regler for energiverkenes nettvirksomhet bidra til effektivisering og kostnadsreduksjoner, som også skal komme kundene til gode.

Behov for regulering

De lokale energiverkene har monopol på overføring av kraft i sitt område. Selskaper med monopol kan være fristet til å ta høye priser for å oppnå store overskudd. Monopolsituasjonen gjør også at kostnadsnivået i selskapet ikke er avgjørende for inntjeningen, slik situasjonen er for bedrifter som konkurrerer. Naturlige monopoler må derfor reguleres av myndighetene.

Fra den kraftleverandøren du velger å kjøpe strøm fra

Strømregning

- kraftpris
- ⊕ nettleie/
↑ overføringspris

Fra ditt lokale everk

Everkets totale nettinntekt

Strømkunden i fokus

NVE skal sørge for at energiverkene følger reglene, slik at kundene ikke betaler mer enn nødvendig for kraftoverføringen. Målet er at de nye reglene skal bidra til effektivisering og kostnadsreduksjoner som gir prisreduksjoner for strømkundene.

NVE har fastsatt inntektsrammer for 1997 som er tilpasset det enkelte energiverks faktiske kostnadsnivå. Rammene er satt slik at energiverkene fra 1997 må redusere sine kostnader med 2%. I årene framover vil NVE kreve fortsatt effektivisering gjennom å redusere inntektsrammene ytterligere. Kundene er dermed garantert årlige reduksjoner i nettleien tilsvarende NVEs krav. Strømkundene kan få ytterligere

prisreduksjoner dersom energiverkets eiere ønsker å redusere nettleien utover det NVE krever. Dette er imidlertid et forhold som må avtales mellom eierne og kundene.

Tilbakebetaling

Energiverkenes inntekter fra kraftoverføring har i perioden 1993-1995 vært betydelig høyere enn det NVE tillater. I perioden 1993-1995 utgjorde meravkastningen til sammen 1,45 milliarder kroner, hvorav 500 millioner kroner allerede er tilbakebetalt. Resten, dvs. 950 millioner kroner, skal betales tilbake til strømkundene i form av redusert nettleie i 1997.

Nettleie

Prisen på overføring av kraft kalles nettleie eller overføringspris. Nettleien er uavhengig av hvem du kjøper kraften fra, og det lokale energiverk har plikt til å knytte deg til det lokale overføringsnettet.

Innbyggere i Oslo er for eksempel avhengig av en nettleieavtale med Oslo Energi. Energiverket har plikt til å opplyse om hvor stor del av strømregningen som gjelder henholdsvis kraftkjøp og nettleie.

Dette er viktig informasjon dersom det oppstår uklarheter eller uenighet om priser og vilkår for kraftoverføringen, samt ved bytte av kraftleverandør.

Utfordringer for energiverkene

Eieren har gjennom styret i energiverket ansvaret for kostnadene og dermed nettleien som kunden betaler. NVEs krav om kostnads- og prisreduksjoner vil kreve økt profesjonalitet og kompetanse hos eier og styre.

Energiverkene blir gjennom de nye reglene tvunget til å effektivisere virksomheten og spare kostnader. En tilfeldig kostnadsøkning vil dermed ikke innebære økt nettleie for kundene, men føre til at selskapets overskudd reduseres. Kostnadsreduksjoner vil på den annen side føre til at energiverkets overskudd øker. Varige kostnadsreduksjoner gir grunnlag for framtidige reduksjoner i nettleien.

Sterkere målstyring nødvendig

Nettvirksomheten må i større grad bli gjenstand for stram styring og klare prioriteringer når inntektsrammen er gitt. Eierne av energiverkene må dermed klar-

gjøre mål og strategier for sin nettvirksomhet.

På kort sikt innebærer ikke omleggingen noen dramatisk forandring i muligheten til å ta ut overskudd. På lengre sikt vil imidlertid nettvirksomhetens overskudd avhenge av evnen til å redusere kostnadene. Eiere som ønsker en høy grad av handelfrihet gjennom et rimelig overskudd må derfor over tid redusere sine kostnader.

Uklare eller sprikende mål og strategier vil kunne føre til kostnadsøkninger, som igjen medfører at overskuddet reduseres til et minimum. De nye reglene stiller derfor større krav til målrettet styring av virksomheten.

Kundens kostnader – nettleie og kraftpris

Den valgte kraftleverandøren
tar betalt pr. kWh

Det lokale everket krever nettleie
for kraftoverføringen

 Forbruker

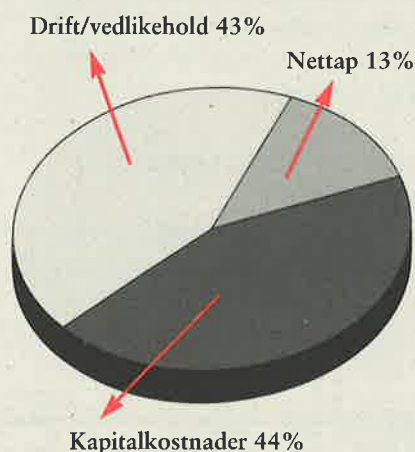
Energiverkene skal bli mer effektive

Det er bred enighet om at det er store muligheter for effektivisering og reduksjon av kostnadene i nettvirksomheten. Det er vanskelig å tallfeste potensialet, men mulighetene til å påvirke kostnadene er større jo lenger fram i tid vi ser. Årsaken er at en stor del av kostnadene er faste og knyttet til tidligere investeringer. På kort

sikt, dvs 3-5 år, er det antydning en mulig effektivisering på 10-15 prosent. I et 10-15 års perspektiv kan potensialet være opp mot 40 prosent. Med samlede årlige kostnader på ca. 15 milliarder kroner er det dermed fra 2 til 6 milliarder kroner å spare for samfunnet, fordelt på den enkelte forbruker.

Kostnadsstrukturen i nettvirksomheten

Figuren viser kostnadene i regional- og distribusjonsnett. De ulike kostnadsarter vises som andel av den totale inntektsrammen (15 mrd kr). Kapitalkostnadene og drifts- og vedlikeholdskostnadene utgjør omtrent like stor andel av inntekten. Tap i nettet, dvs. det fysiske nettapet som oppstår i linjenettet ved overføringen, representerer i gjennomsnitt 13 prosent av de samlede kostnadene.

En mer rasjonell bransjestruktur

Den norske elektrisitetsforsyningen består av mange og relativt små energiverk. Kostnadene og dermed nettleien kan i mange tilfeller reduseres gjennom selskapsmessige sammenslåinger eller samarbeid mellom energiverk. NVE legger nå til rette for en slik utvikling. Eiernes mål for virksomheten samt kunnskaper om lokale forhold bør avgjøre

om sammenslåing eller andre typer samarbeid er hensiktsmessig.

Kostnadsbesparelser som en eventuell sammenslåing resulterer i, vil slå ut i økt overskudd for selskapet. Over tid vil også kundene få glede av disse kostnadsbesparelsene i form av redusert nettleie.

Kraftoverføringen

Kostnadene ved kraftoverføring er for en stor del faste og knyttet til overføringsanleggene.

Vannkraftmagasinene og produksjonsutstyret ligger ofte langt fra de store forbrukssentrene. For å overføre kraften trengs det et landsomfattende nett av overføringslinjer. Selskapene som har ansvaret for kraftoverføringen, kalles energiverk eller nettselskap. Statnett SF, som er statens eget nettselskap, har ansvaret for riksveiene i kraftsystemet, dvs. kraftoverføringen i det landsomfattende linjenettet.

Regionale energiverk sørger for at kraften transporteres på lavere spenningsnivåer til det lokale energiverk. Disse har igjen ansvaret for strømforsyningen til husholdningene. Prisen på kraftoverføringen - nettleien - gjenspeiler kostnadene i hele overføringssystemet.

NVE
NORGES VASSDRAGS-
OG ENERGIVERK

Vår oppgave er å forvalte Norges vann- og energiresurser: Vi er blant annet ansvarlige for kontroll av nettmonopolene, tilsyn med kraftmarkedet, oppfølging av utenlands-handelen og forvaltning av den statlige enøk-virksomheten.

NVE er et direktorat underlagt Olje- og energidepartementet.

Februar 1997